

Ірина ЯКИМЧУК, Ігор ДАРМОРОСТ

здобувачі освітньо-професійної програми

«Менеджмент закладів охорони здоров'я», ЗУНУ

(науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри
менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ

Ірина ДЕМКІВ)

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ

Ефективність діяльності медичного закладу є комплексною категорією, що поєднує медичні, економічні, соціальні та організаційні результати його функціонування. Методичні основи її дослідження ґрунтуються на системному підході, який передбачає оцінювання не лише обсягів наданих послуг, а й їх якість, доступність, результативність для пацієнтів та раціональність використання ресурсів.

Ключовою методичною передумовою є чітке визначення об'єкта, предмета й цілей дослідження. Об'єктом виступає медичний заклад або його структурні підрозділи, предметом – система показників, що відображають ефективність діяльності (медичну, економічну, соціальну, управлінську). Метою є обґрунтування висновків щодо рівня ефективності та визначення резервів її підвищення.

Методична база передбачає формування інтегрованої системи показників ефективності, до якої доцільно включати кілька взаємопов'язаних блоків:

- медико-клінічні показники (летальність, частота ускладнень, показники одужання, тривалість лікування, частота повторних госпіталізацій);
- економічні показники (собівартість медичних послуг, структура витрат, дохідність, фінансова стійкість, ефективність використання ліжко-фонду й обладнання);
- соціальні показники (задоволеність пацієнтів, доступність послуг, рівень довіри до закладу, показники якості життя пацієнтів

після лікування);

– організаційно-управлінські показники (рівень використання потужностей, завантаженість персоналу, плинність кадрів, якість внутрішніх процесів).

Важливим елементом методики є вибір критеріїв оцінювання. Для медичного закладу ефективність не може вимірюватися виключно фінансовими результатами; критеріями мають бути співвідношення «результат – ресурс», «якість – вартість», «доступність – безпека». Це зумовлює необхідність поєднання кількісних та якісних показників, а також використання інтегральних індексів.

Методичні підходи до дослідження ефективності включають використання комплексу методів економічного аналізу та медичної статистики: порівняльний аналіз (динамічний, міжзакладний, внутрішньоструктурний), факторний аналіз, кореляційно-регресійні моделі, аналіз «витрати–результат», «витрати–ефективність», «витрати–користь». Застосування цих методів дозволяє встановити вплив ключових чинників (ресурсних, організаційних, кадрових) на медичні та економічні результати.

Особливе значення у сучасних умовах має використання інформаційно-аналітичних систем, електронних медичних записів, даних eHealth, що забезпечують повноту та достовірність вихідної інформації. Цифровізація створює можливості для побудови панелей показників (dashboard), моніторингу KPI медичного закладу в режимі реального часу та підвищує об'єктивність дослідження.

Важливою складовою методичних основ є оцінювання ефективності роботи персоналу. Використовуються показники продуктивності (кількість прийомів, операцій, процедур), якості виконання професійних функцій (клінічні результати, дотримання протоколів лікування), рівень професійного вигорання, задоволеність умовами праці. Це дає змогу пов'язати результати діяльності закладу з кадровим потенціалом і системою мотивації.

Методична модель дослідження ефективності включає кілька етапів:

- 1.Збір і систематизація даних (статистична, бухгалтерська, управлінська звітність, опитування пацієнтів і персоналу);
- 2.Формування системи показників і критеріїв з урахуванням специфіки закладу (профіль, рівень медичної допомоги, форма власності);
- 3.Аналітична обробка – розрахунок показників, побудова порівняльних таблиць і графіків, факторний і кореляційний аналіз;
- 4.Інтерпретація результатів – визначення сильних і слабких сторін діяльності, виявлення «вузьких місць» у використанні ресурсів та організації процесів;
- 5.Розроблення рекомендацій – обґрунтування управлінських рішень щодо оптимізації структури витрат, удосконалення клінічних маршрутів пацієнтів, підвищення якості послуг і мотивації персоналу.

Урахування зовнішніх умов (система фінансування охорони здоров'я, договори з НСЗУ, демографічна структура населення, рівень захворюваності, воєнні та кризові чинники) є обов'язковою методичною вимогою. Це дає змогу відмежувати вплив середовища від внутрішньої ефективності управління закладом.

Отже, методичні основи дослідження ефективності діяльності медичного закладу базуються на системному, комплексному та доказовому підході, що поєднує економічний, медичний і соціальний аналіз. Саме від якості обраної методики залежить обґрунтованість управлінських висновків, виявлення реальних резервів підвищення ефективності та формування напрямів розвитку закладу охорони здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Модернізація менеджменту та публічного управління в системі охорони здоров'я: колективна монографія / за ред. М.М. Шкільняка, Т.А. Желюк. Тернопіль: Крок, 2020. 560 с.
2. Рогачевський О. П. Методи стратегічного управління у галузі охорони здоров'я. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2020. № 3. С. 67–75.